

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ

**Azərbaycan Respublikası Təhsil
Nazirliyinin**

J-354 nömrəli 30.07 2020-ci il

tarixli qərarı ilə təsdiq edilmişdir.

**ƏSLİ İLƏ
DÜZDÜR**

BAKALAVRİAT SƏVİYYƏSİNİN İXTİSAS ÜZRƏ

TƏHSİL PROQRAMI

İxtisasın (proqramın) şifri və adı: 050503-Coğrafiya

BAKİ – 2020

BAKALAVRIAT SƏVİYYƏSİNİN “COĞRAFIYA” İXTİSASI ÜZRƏ TƏHSİL PROQRAMI

1. Ümumi müddəalar

- 1.1. Bakalavriat səviyyəsinin 050503- Coğrafiya ixtisası üzrə Təhsil Proqramı (bundan sonra ixtisas üzrə Təhsil Proqramı) “Təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarlarına, eləcə də “Ali təhsilin bakalavriat (əsas (baza ali) tibb təhsili) səviyyəsi üzrə ixtisasların (proqramların) Təsnifatı”na uyğun hazırlanmışdır.
- 1.2. Təhsil Proqramının məqsədləri aşağıdakılardır:
 - İxtisas üzrə məzunun kompetensiyalarını, ixtisasın çərçivəsini, fənlər üzrə təlim və öyrənmə metodlarını, qiymətləndirmə üsullarını, təlim nəticələrini, kadr hazırlığı aparmaq üçün infrastruktura və kadr potensialına olan tələbləri, tələbənin təcrübə keçmə, işə düzəlmə və təhsilini artırma imkanlarını müəyyənləşdirmək;
 - Tələbələr və işəgötürənlər məzunların əldə etdiyi bilik və bacarıqlar, eləcə də təlim nəticələri bərədə məlumatlandırmaq;
 - Təhsil Proqramı üzrə kadr hazırlığının bu proqrama uyğunluğunun qiymətləndirilməsi zamanı bu prosesə cəlb olunan ekspertləri məlumatlandırmaq.
- 1.3. Təhsil Proqramı tabeliyindən, mülkiyyət növündən və təşkilati-hüquqi formasından asılı olmayaraq Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən və həmin ixtisas üzrə bakalavr hazırlığını həyata keçirən bütün ali təhsil müəssisələri üçün məcburidir.
- 1.4. Tələbənin 5 (beş) günlük iş rejimində həftəlik auditoriya və auditoriyadankənar ümumi yükünün həcmi 45 saatdır (xüsusi təyinatlı ali təhsil müəssisələri istisna olmaqla). Həftəlik auditoriya saatlarının həcmi ümumi həftəlik yükün 50%-dən çox olmamalıdır. İxtisasın xüsusiyyətindən asılı olaraq həftəlik yükün həcmi dəyişdirilə bilər.

2. Məzunun kompetensiyaları

- 2.1. Təhsil Proqramının sonunda məzun aşağıdakı ümumi kompetensiyalara yiyələnəlməlidir:
 - ixtisası üzrə Azərbaycan dilində şifahi və yazılı kommunikasiya bacarıqlarına;
 - ixtisası üzrə ən azı bir xarici dildə kommunikasiya bacarıqlarına;
 - Azərbaycan dövlətçiliyinin tarixi, hüquqi, siyasi, mədəni, ideoloji əsasları və müasir dünyadakı yeri və roluna dair sistemli və hərtərəfli biliklərə, milli dövlətimizin perspektiv inkişafını proqnozlaşdırma qabiliyyətlərinə;
 - milli dövlətimizin qarşılaşdığı təhdidləri və çağırışları müəyyən etmə bacarıqlarına;
 - iş yerində informasiya texnologiyalarından istifadə etmək qabiliyyətinə;
 - məlumatların toplanması və saxlanması yollarına, məlumatlar bazasını yaratmaq bacarığına;
 - komandada iş, problemin həllinə ortaq yanaşmaya nail olmaq qabiliyyətinə;
 - yeni şəraitə uyğunlaşmaq, təşəbbüs irəli sürmək qabiliyyətinə və uğur qazanmaq iradəsinə;
 - məsələlərin həlli üçün əlavə məlumat resurslarını müəyyən etmək və seçə bilmək qabiliyyətinə;
 - peşəkar məqsədlər üçün müvafiq məlumatı təhlil etmək, ümumiləşdirmək və tətbiq etmək bacarıqlarına;

- peşəkar fəaliyyətini planlaşdırmaq və təşkil etmək, gələcək təhsilini və mövcud bacarıqlarını təkmilləşdirmək, vaxtı idarə etmək və tapşırıqları vaxtında tamamlamaq qabiliyyətinə;
- fəaliyyətində sosial və ekoloji məsuliyyətə, eləcə də vətəndaş şüuru və etik yanaşmaya, həmçinin keyfiyyətə üstünlük vermək bacarığına;

2.2. Təhsil Proqramının sonunda məzun aşağıdakı peşə kompetensiyalara yiyələnməlidir:

- bilik və bacarıqlarını inkişaf etdirmək məqsədilə vəziyyəti və özünü yenidən qiymətləndirmək və özünütənqid bacarığına;
- riyazi-statistik metodlar coğrafi informasiyaların miqdar göstəricilərinin və keyfiyyət göstəricilərinin ölçülməsini təmin etmək bacarığına;
- toplanan məlumatların müxtəlif proqramların vasitəsi ilə verilən məkan və zaman daxilində (sutkalıq, aylıq, illik, çoxillik, və əsrlik) ekstremal və riyazi-statistik (parametrik və qeyri-parametrik) göstəricilərini izah etmək bacarığına;
- məkan və zaman daxilində ekstremal və normal paylanma qanunlarını riyazi meyarlarla əsaslandırmaq bacarığına;
- coğrafi əlaqələrin tiplərini və formalarını qrafiki modellərlə təsvir etmək, coğrafi göstəricilərin məkanda paylanması qanunauyğunluqlarını müxtəlif qiymətli izoxətlərlə ifadə olunmasını nümayiş etdirmək bacarığına;
- coğrafi rayonların ayrılması üçün bircins komplekslərin ayrılması və onların müəyyən oxşar əlamətlərinə görə klaster qruplarını müəyyən edilməsini təqdim etmək bacarığına;
- coğrafi tədqiqatlarda təbii kompleks komponentlərinin və iqtisadi komplekslərin obyektlərinin bir-birinə təsirini müəyyən etmək üçün riyazi-statistikanın faktorlu analiz metodundan istifadə etdiyini nümayiş etdirmək qabiliyyətinə;
- coğrafiya elminin predmetini, tədqiqat sahələrini, tədqiqat metodlarının mahiyyətini şərh etmək qabiliyyətinə;
- coğrafi kəşflərin, biliklərin, nəzəriyyələrin, kartoqrafik təsvirlərin cəmiyyətdəki rolunu və onların əhəmiyyətini izah etmək qabiliyyətinə;
- coğrafiya elminin müasir və ənənəvi tədqiqat metodlarının mahiyyətini izah etmək, aerokosmik, riyazi-statistik, modelləşdirmə, sistemli təhlil metodları ilə coğrafi hadisə və proseslərə tətbiq etmək bacarığına;
- coğrafiya elminin əsaslarını, onun müasir sahələrin, cəmiyyətdəki, ayrı-ayrı regionların təbii-resurs potensialının öyrənilməsində və mənimsənilməsindəki rolunu təhlili etmək qabiliyyətinə;
- fiziki və iqtisadi coğrafiyanın müasir tədqiqat sahələrinin qarşılıqlı əlaqəsini sistemləşdirmək, astronomik məsələləri fizikanın qanunlarından istifadə edərək həll etdirmək, coğrafiya fənnində öyrəndiyi bir çox proseslərin astronomik və fiziki mahiyyəti ilə əlaqələndirmək bacarığına;
- coğrafi mühit, təbii şərait və ehtiyatlardan istifadə etmək və potensialını qiymətləndirmək bacarığına;
- yeni coğrafi elm sahələrinin (tibbi coğrafiya, riyazi coğrafiya, insan coğrafiyası, ekoloji coğrafiya və s.) inkişafını, onların fizika, riyaziyyat, kimya, biologiya və s. elm sahələri ilə inteqrasiyasını qiymətləndirmək qabiliyyətinə;

- Müxtəlif qurğu və sistemlərdə baş verən fundamental fiziki qanunauyğunluqları təhlil etmək, təsərrüfatın bir çox sahələrində müxtəlif fiziki qurğularda baş verən fiziki prosesləri; ümumi fizikanın əsaslarını təhlil etmək bacarığına;
- coğrafi İnformasiya Sistemi sahəsində əsas elmi biliklərlə, hər hansı bir hissəsinə aid informasiyanın emal edilməsinə, coğrafi proseslərin geostatistik və zaman-məkan analizi eyni zamanda proqnozlaşdırılma sistemində tətbiqini nümayişni, coğrafi hesablama, hidrostatistik analiz, sinoptik təhlillər metodlarının və yerüstü informasiyanın əldə olunmasını və emalını sistemləşdirmək, və kosmik şəkillər və məsafədən zondlama texnologiyaları ilə yerüstü səthdən alınmış informasiyalara əsasən verilənlər bazası yaratmaq, 3 ölçülü relyef modellərinin tərtibi qabiliyyətinə;
- yer elmləri sistemində fiziki coğrafiyanın yerini, onun predmetini, sahələrini, tədqiqat metodlarını, əlaqəsini, fiziki coğrafiyaya daxil olan geomorfologiyanın, landşaftşünaslığın, iqlimşünaslığın, hidrologiyanın, torpaq coğrafiyasının, biocoğrafiyanın əsaslarını. dünyanın və onun ayrı-ayrı regionlarının müasir təbiətinin formalaşmasına təsir edən amilləri müqayisə etmək bacarığına;
- insan coğrafiyasına aid elm sahələrinin inkişafında istifadə olunan tədqiqat metodlarını sistemləşdirmək, cəmiyyətin inkişafındakı coğrafi mühitin rolunu, onun dəyişməsinin xüsusiyyətlərinin, iqtisadi inkişafın mürəkkəbliyini, müasir dövrdə dəyişməsinin əsas bazalarını qiymətləndirmək bacarığına;
- Azərbaycanın təbii şəraitinin və təbii ehtiyatlarının sənayenin, kənd təsərrüfatının və turist-rekreasiya təsərrüfatında rolunu qiymətləndirmək, torpaqəmələgəlmə xüsusiyyətlərini, relyef, iqlim, aqroiqlim ehtiyatlarını, daxili suları və geoloji quruluşunu hərtərəfli əsaslandırmaq bacarığına;
- təbii şərait və ehtiyatlardan coğrafi baxımdan istifadəyə dair təqdimatları, təbii potensialın iqtisadi-coğrafi və təsərrüfat baxımından formalaşma xüsusiyyətlərini, iqtisadi-coğrafi regionların inkişafında dövlət proqramlarının tətbiq edilməsi, iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrinin inkişafının əhəlinin həyat səviyyəsinin yüksəlməsindəki rolunu qiymətləndirmək qabiliyyətinə;
- landşaftların təbii və antropogen təsirlər nəticəsində dəyişməsinə, təbii bərpasını, dayanıqlığını, məkan və zaman daxilində üfüqi və şaquli diferensiasiyasını qiymətləndirmək qabiliyyətinə;
- landşaftların ekoloji problemlərini, ekoloji gərginlik yaradan amilləri aşkar edib, onların qorunması üçün zəruri təkliflər bacarığına;
- təbiətə təbii və insan fəaliyyətinin yaratdığı problemləri aydınlaşdırmaq və təbiətin qorunmasına dair təkliflər irəli sürmək və yarana biləcək problemlərin qarşısının alınması üçün təkliflər hazırlamaq bacarığına;
- geomorfologiyanın əsas anlayışlarını, geoloji strukturları, geotektonik prosesləri, dağəmələgəlmə mərhələlərini və orogenizləri, onların relyefyaradıcı rolunu izah etmək bacarığına;
- endogen proseslərin, morfostrukturların, iri relyef vahidlərinin, dağların, dağarası çökəkliklərin, yaylaların, düzənliklərin formalaşmasını müqayisə etmək bacarığına;
- ekzogen, ekzodinamik proseslərin, morfoslupturların, denudasion, erosion və akkumlyativ proseslərin relief yaradıcı rolunu qiymətləndirmək bacarığına;
- ekzodinamik proseslərin, morfoslupturların, denudasion, erosion və akkumlyativ proseslərin relief yaradıcı rolu qiymətləndirmək bacarığına;

- canlı orqanizmlərin coğrafi yayılma qanunauyğunluğunu və müxtəlif regionlarda canlı aləmin paylanması haqqındakı biliklərə malik olmaq bacarığına;
- quruda və dünya okeanında bioaləmin digər komponentlər ilə əlaqəsinə dair tədqiqat metodlarının tətbiqi bacarığına;
- hidroloji proseslərin və hadisələrin fiziki mahiyyəti, quru sularının və su obyektlərinin hidroloji rejimlərinin formalaşmasının fiziki-coğrafi qanunauyğunluqlarına dair baza biliklərə malik olmaq bacarığına;
- su obyektlərinin növlərini, tiplərini, həmçinin yer səthində və onun təkində suyun formalaşmasını fərqləndirmək bacarığına;
- su obyektlərinə olan təbii və antropogen təsirləri və onların yaratdığı problemlərə dair proqnozlar vermək bacarığına;
- yer kürəsinin müxtəlif regionlarında meteoroloji kəmiyyətləri, atmosfer hadisələrinin, həmçinin iqlim tiplərinin paylanmasının coğrafi qanunauyğunluğunu qlobal, regional və lokal iqlim ünsürlərinin litosfer, hidrosfer, atmosfer və biosfer sistemində digər komponentlərlə əlaqəsini təhlil etmək bacarığına;
- müasir iqlim dəyişmələrinin yaratdığı proses və hadisələri dəyərləndirmək bacarığına;
- əhali coğrafiyası və demoqrafiya elminin inkişafında tədqiqat metodlarına malik olmaq bacarığına;
- əhalinin irqi, milli-etnik, dil, din tərkibinin müxtəlifliyinin səbəblərini təhlili metodlarının tətbiqi bacarığına;
- əhali artımının, yerdəyişməsinin regionlar üzrə paylanmasında təbii mühit və iqtisadi amillərin rolunu qiymətləndirmək bacarığına;
- vahid məskunlaşma sistemini ictimai-tarixi və təbii şərait daxilində cəmiyyətin ərazi təşkili prinsiplərinə və metodlarının tətbiqi bacarığına;
- dünyanın və onun ayrı-ayrı regionlarının müasir təbii şəraitinin formalaşmasını, materiklərin və onların iri hissələrinin relyefinin, geoloji strukturlarının, geoloji inkişafının, iqlim şəraitinin, torpaq-bitki örtüyünün, və onların qanunauyğunluqlarına dair baza biliklərə malik olmaq bacarığına;
- təbii landşaftları və onların transformasiya qanunauyğunluqlarını, onların tarixi inkişaf mərhələlərini və müasir vəziyyətini qiymətləndirmək bacarığına;
- dünyanın ekoloji şəraitini təhlil etmək və ekoloji gərginliyin azaldılması üçün zəruri tövsiyələr hazırlama qabiliyyətinə;
- regionların inkişafında ərazi istehsal sistemlərinin istehsal, iqtisadi əlaqələrini təhlil etmək və ərazinin təsərrüfat strukturunun formalaşması və tarixi xüsusiyyətlərinin tədqiqat metodlarının tətbiqi bacarığına;
- ölkə və regionlarda yaranan qlobal iqtisadi, demoqrafik, sosial problemlər və onların həllinə dair təkliflər hazırlama qabiliyyətinə;
- coğrafi ,sosial obyektlərin yaranmasını və inkişaf mərhələlərini, insanın yaşayış səviyyəsinə təsir edən amilləri, insanın məkanda iqtisadi fəaliyyətinin coğrafi mühitdən asılı olaraq dəyişməsinə və insan fəaliyyətinin mühitdə yaratdığı problemlərin həllinə dair proqnozlar vermək bacarığına;
- Qafqazın, eləcə də Xəzər dənizinin təbii şəraitinin və təbii resurslarının mənimsənilməsi, regiona daxil olan respublikalarda əhalinin məskunlaşmasının müxtəlifliyini müqayisə etmək bacarığına;

- türk xalqlarının geomədəni, tarixi, coğrafi, siyasi mədəniyyətini, türk xalqlarının iqtisadi, siyasi, mədəni gücünə dair müasir təsəvvürlərə malik olma bacarığına;
- kartoqrafik təsvir vasitələrindən istifadə etməklə əraziyə dair kompleks informasiya vermək bacarığına;
- maddi, mənəvi, coğrafi, siyasi mədəniyyətin mahiyyətini, təbii, mədəni-tarixi, incəsənət abidələrinin yayılmasını kartoqrafik təsvirini və dünya və Azərbaycan ədəbiyyatında coğrafiyanın təcəssümünə dair nümunələr tədqim etmək bacarığına;
- çöl və laboratoriya şəraitində aparılan tədqiqatlardan əldə edilmiş nəticələrin işlənilməsi, təqdim olunması və məruzə edilməsi bacarığına.

3. Təhsil Proqramının strukturu

3.1. Təhsil Proqramı 240 (4 il) AKTS kreditindən ibarət olmalıdır. Kreditlər aşağıdakı şəkildə bölüşdürülür:

Cədvəl 1

Fənlərin sayı	Fənnin adı	AKTS krediti
Ümumi fənlər		
1	Azərbaycan tarixi <i>Bu fənnin tədrisi zamanı Azərbaycan tarixinə dair bilikləri ümumiləşdirərək tarixi məkan, tarixi zaman, dövlət, şəxsiyyət, iqtisadiyyat və mədəniyyət məzmun xətləri üzrə qruplaşdırıb gənc nəsə çatdırmaq, tələbə-gənclərə Vətənimizin tarixi keçmişi haqqında dərin biliklər vermək, onlarda tarixi təfəkkürü formalaşdırmaq, cəmiyyətdə baş verən hadisələri obyektiv qiymətləndirmək bacarığı aşılamaq, dövlətçilik məfkurəsinin, keçmişə hörmət, gələcəyə inam hisslərinin formalaşması, gənclərdə vətənpərvərlik ruhunun tərbiyə edilməsi kimi bilik və bacarıqların aşılmasına xüsusi diqqət yetirilməlidir.</i>	5
2	Azərbaycan dilində işgüzar və akademik kommunikasiya <i>Bu fənn çərçivəsində tələbələrə Azərbaycan dilində təqdimat etmək, nəqliq, akademik və işgüzar yazı bacarıqlarının aşılmasına xüsusi diqqət yetirilməlidir.</i>	4
3	Xarici dildə işgüzar və akademik kommunikasiya <i>Bu fənn çərçivəsində tələbələrə ixtisası üzrə xarici dillərdən birində təqdimat etmək, nəqliq, akademik və işgüzar yazı, şifahi və yazılı bacarıqların aşılmasına xüsusi diqqət yetirilməlidir.</i>	15
Seçmə fənlər		
4	Fəlsəfə	3
	Sosiologiya	
	Azərbaycan Respublikasının konstitusiyası və hüququn əsasları	
	Məntiq	
	Etika və estetika	
	Multikulturalizmə giriş	

5	Coğrafiyada informasiya texnologiyalarının tətbiqi	3
	Informasiyanın idarə edilməsi və məlumatlar bazasının yaradılması	
	Sahibkarlığın əsasları və biznesə giriş	
	Politologiya	
Cəmi:		30
İxtisas fənləri		
6	Coğrafiyada riyazi metodlar <i>Riyazi-statistik metodlar coğrafi informasiyaların miqdar göstəricilərinin və keyfiyyət göstəricilərinin ölçülməsinin, Coğrafi əlaqələrin tiplərini və formalarını qrafiki modellərlə, coğrafi göstəricilərin məkanda paylanması qanunauyğunluqlarını öyrənir</i>	9
7	Coğrafiyaya giriş <i>Coğrafiya elminin predmetini, tədqiqat sahələrini, tədqiqat metodlarının mahiyyətini, Coğrafi kəşflərin, biliklərin, nəzəriyyələrin, kartoqrafik təsvirlərin cəmiyyətdə ki, rolunu, onun müasir sahələrin, cəmiyyətdəki, ayrı-ayrı regionların təbii-resurs potensialının öyrənir</i>	4
8	Fizika və astronomiya <i>Astronomiya və fizika fənninin predmetini və obyektlərini, aid olan termin və anlayışları öyrənir.</i>	4
9	Coğrafi informasiya sistemlərinin əsasları <i>Coğrafi İnformasiya Sistemi sahəsində əsas elmi biliklərlə, o cümlədən yer səthinin hər hansı bir hissəsinə aid informasiyanın emal edilməsinə dair termin və anlayışları öyrənir.</i>	4
10	Fiziki coğrafiyanın əsasları <i>Yer elmləri sistemində fiziki coğrafiyanın yerini, onun predmetini, sahələrini, tədqiqat metodlarını, əlaqələrini öyrənir.</i>	5
11	İnsan coğrafiyası <i>İnsan coğrafiyasının məzmununa daxil olan termin və anlayışlarını, cəmiyyətin inkişafındakı coğrafi mühitin rolunu, onun dəyişməsinin inkişafa təsirini, təbii-coğrafi-iqtisadi -sosial mühitin rolunu öyrənir.</i>	6
12	Kartoqrafiya <i>Müxtəlif miqyaslı ümumcoğrafi və tematik xəritə və atlasların tərtib edilməsinin mahiyyətini, xəritə və atlasların redaktə edilməsi, tədqiqat üsulları və kosmik şəkillərin deşifrənməsi və deşifrəlmə albomlarının tərtibi üsullarını öyrənir.</i>	4
13	Azərbaycanın fiziki coğrafiyası <i>Azərbaycanın coğrafi mövqeyinin təbii şərait və geosiyasi yerini, Azərbaycanın təbii şəraitinin və təbii ehtiyatlarının, geoloji quruluşu, relyef və iqlim xüsusiyyətləri, aqroiqlim ehtiyatlarını, bitki örtüyü və heyvanat aləminin yayılmasını öyrənir.</i>	4
14	Azərbaycanın iqtisadi coğrafiyası <i>Azərbaycanın geosiyasi mövqeyinin ölkənin iqtisadi inkişafına təsirini, təbii şərait və ehtiyatlardan coğrafi baxımdan qiymətləndirilməsini, iqtisadi –coğrafi regionlarını və iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrinin</i>	4

	<i>inkişafının əhalinin həyat səviyyəsinə təsirini öyrənir.</i>	
15	Landşaftşünaslığın əsasları <i>Landşaft anlayışını, landşaftların formalaşmasını, inkişafını, struktur-funksional xüsusiyyətlərini, landşaftların təbii və antropogen təsirlər nəticəsində dəyişməsinə, . Landşaftların assimetriyasını, Yer kürəsinin, onun ayrı-ayrı regionlarının və ölkəmizin müasir landşaftlarının, landşaftların ekoloji problemlərini tədqiq edir.</i>	6
16	Təbiətdən istifadə və onun qorunması <i>Təbiətdən istifadənin nəzəri və praktiki məsələlərini, təbii komponentlərin hər birinin vəziyyətini, landşaft, su, torpaq ehtiyatlarının və bitki örtüyünün coğrafi xüsusiyyətini və təbiətdə təbii və insan fəaliyyətinin yaratdığı problemləri öyrənir.</i>	5
17	Regional fiziki coğrafiya <i>Dünyanın və onun ayrı-ayrı regionlarının müasir təbii şəraitinin formalaşması və inkişaf tarixini , materiklərin iri hissələrinin, vilayət və rayonlarının, relyefinin, geoloji quruluşu və strukturlarını, iqlim şəraitini, torpaq-bitki örtüyünün yayılma qanunauyğunluqlarını , ayrı-ayrı regionların ekoloji şəraitini və ekoloji gərginliyin azaldılması yollarını tədqiq edir.</i>	6
18	Regional iqtisadi coğrafiya <i>Regional coğrafiyanın ayrı-ayrı regionlarının müasir təbii şəraitinin formalaşma və inkişafının tarixi mərhələlərini, müasir vəziyyətini , Regionların inkişafında ərazi istehsal sistemlərinin, Ölkə və regionlarda yaranan global iqtisadi, demoqrafik və sosial problemləri öyrənir.</i>	5
19	Geomorfologiya geologiyasının əsasları ilə <i>Yerin daxili quruluşu, endogen və ekzogen proseslərin, morfostrukturların, iri relyef vahidlərinin, dağların, dağ arası çökəkliklərin, yaylaların, düzənliklərin formalaşmasını , geoloji strukturları, geotektonik prosesləri, dağəmələ gəlmə mərhələlərini və orogenizləri öyrənir.</i>	6
20	Biocoğrafiya <i>Biocoğrafi anlayış və terminlərin mahiyyətini, canlı orqanizmlərin coğrafi yayılma qanunauyğunluğunu, müasir canlıların yayılmasında paleocoğrafi amillərin rolunu, quruda və dünya okeanında bioaləmin digər komponentlərlə əlaqəsinin coğrafi xüsusiyyətlərini öyrənir.</i>	4
21	Hidrologiyanın əsasları <i>Hidroloji proseslərin və hadisələrin fiziki mahiyyəti, quru sularının və su obyektlərinin hidroloji rejimlərinin formalaşmasının fiziki-coğrafi qanunauyğunluqlarını və su obyektlərinin növlərini, tiplərini, həmçinin yer səthində və onun təkində suyun formalaşmasını öyrənir.</i>	4
22	Meteorologiya və iqlimşünaslıq <i>Meteoroloji anlayış və terminləri, atmosfer hadisələrinin, həmçinin iqlim tiplərinin paylanması coğrafi qanunauyğunluğunu, global, regional və lokal iqlim ünsürlərinin litosfer, hidrosfer, atmosfer və biosfer sisteminə digər komponentlərlə əlaqəsini öyrənir.</i>	4

23	Əhali coğrafiyası Əhali coğrafiyasına aid olan termin və anlayışları, əhəlinin irqi, milli-etnik, dil, din tərkibinin müxtəlifliyinin səbəblərini. Əhali artımının və yerdəyişməsinin regionlar üzrə paylanmasıda təbii mühit və iqtisadi amillərin , əhəlinin məskunlaşmasının müasir vəziyyəti və yaranan problemlərin həlli yollarını öyrənir.	4
24	İqtisadi və sosial coğrafiyanın əsasları Coğrafi obyektlərin yaranmasını və inkişaf mərhələlərini, sosial coğrafi obyektləri , tədqiqat üsullarını və sosial anlayışları, İnsanın yaşayış səviyyəsinə təsir edən amilləri, insanın məkanda iqtisadi fəaliyyətinin coğrafi mühitdən asılı olaraq dəyişməsinə və insan fəaliyyətinin mühitdə yaratdığı problemləri öyrənir.	4
25	Türk dünyasının coğrafiyası Türk dünyasının qədim və müasir sərhədlərini kartoqrafik təsvirini, türk dünyasının sivilizasiyalar arası mövqeyinin Avrasiya və dünyada sülhün qorunmasını. . türk xalqlarının geomədəni, tarixi, coğrafi, siyasi mədəniyyətini, . türk xalqlarının iqtisadi, siyasi və ayrı-ayrı türk ölkələrinin müasir vəziyyətini öyrənir.	6
26	Qafqazın coğrafiyası Qafqazın təbii coğrafi şəraitini,oroqrafiyası, relyefi,geoloji quruluşu, geoloji inkişaf tarixi, təbii resursları, iqlimi, müasir landşaftlarını, Qafqazın təbii resursların mənimsənilməsi, təbii landşaftların transformasiyası, ekoloji problemlərini,Qafqazın iqtisadi sosial və siyasi,regionunun təsərrüfatların strukturu, iqtisadi əlaqələrin coğrafiyası və ekoloji vəziyyətini öyrənir.	6
27	Tibbi coğrafiya Tibbi coğrafiyanın məzmununa daxil olan termin və anlayışların, ekzogen və endogen xəstəliklərin coğrafiyasını,dünyada baş verən təbii və antropogen fəaliyyətin xəstəliklərin coğrafiyasına təsirini, iqlimin,suyun,torpaq və bitki örtüyünün təsiri ilə yayılan xəstəliklərin coğrafi yayılma xüsusiyyətlərini öyrənir.	4
28	Mədəniyyətin coğrafiyası Mədəniyyət, geomədəni sistemi, sivilizasiyaların müxtəlifliyini, Dünyada və Azərbaycanda əhəlinin həyat tərzinin xüsusiyyətləri, adət ənənələri, mədəniyyət, incəsənət, maddi və mənəvi həyatını, coğrafi, siyasi mədəniyyətini , təbii, mədəni-tarixi incəsənət abidələrinin yayılmasını kartoqrafik təsvirini öyrənir.	5
29	İnformatika Informasiya anlayışı, xassələri, ölçü vahidləri, kompüterin arxitekturası, periferiya qurguları və s. say sistemləri, alqoritmləri, - FK-in proqram tminatı- sistem, tətbiqi, instrumental proqramlar, əməliyyatlar sistemi-Windows, MS-Office paketini, İnternet qlobal şəbəkəsi, Lokal şəbəkələri, LKŞ- topologiyası, OSI modeli və s. barədə məlumatları və arxiv proqramları, antivirus proqramlarını öyrənir.	4

30	Mülki müdafiə <i>Bu fənn çərçivəsində mülki müdafiənin əsasları, qüvvə və vasitələri, fəvqəladə hallar və onların xarakteristikaları, fəvqəladə hallarda əhəlinin mühafizəsi, əhəlinin mülki müdafiə üzrə maarifləndirilməsi, fəvqəladə halların nəticələrinin aradan qaldırılması yolları haqqında məlumat verilməli, fərdi və kollektiv mühafizə vasitələrindən istifadə etmək, fəvqəladə hallarda sənaye obyektlərinin işinin dayanıqlığının əsasları və qiymətləndirilməsinə dair məlumat verilməlidir.</i>	3
Cəmi:		120
	Ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyən edilən fənlər	60
Təcrübə və buraxılış işi		
	Təcrübə	21
	Buraxılış işi	9
Cəmi:		30
Ümumi cəm:		240

4. Tədris və öyrənmə

- 4.1. Tədris və öyrənmə mühiti elə təşkil olunmalıdır ki, tələbələr təhsil proqramında nəzərdə tutulan təlim nəticələrini əldə edə bilsinlər.
- 4.2. Tədris və öyrənmə metodları müvafiq sənədlərdə (məsələn, müəllimin sillabusunda və s.) təsvir edilməli və ictimaiyyətə (məsələn, universitetin veb sahifəsində, proqramın broşurlarında və s.) açıq olmalıdır.
- 4.3. Tədris və öyrənmə metodları innovativ təhsil təcrübələri nəzərə alınaraq davamlı şəkildə nəzərdən keçirilməli və təkmilləşdirilməlidir. Tədris və öyrənmə metodlarının müntəzəm şəkildə təkmilləşdirilməsi universitetin keyfiyyət təminatı sisteminin bir hissəsi olmalıdır.
- 4.4. Təlim prosesində fərqli tədris metodlarından istifadə edilməlidir. Bu metodlar tələbəyönümlü yanaşmanı və tələbələrin təlim prosesindəki fəal rol oynamasını təşviq etməlidir. İstifadə edilə biləcək tədris və öyrənmə metodlarına aşağıdakıları nümunə olaraq göstərmək olar:
 - mühazirə, seminarlar, praktiki tapşırıqlar;
 - təqdimatlar və müzakirələr, debatlar;
 - müstəqil iş araşdırma (məsələn, praktiki nümunələrlə iş);
 - layihələr;
 - problemlərə əsaslanan tədris;
 - sahə işləri;
 - rol oyunları;
 - hesabatlar;
 - qrup qiymətləndirməsi;
 - ekspert metodu;
 - video və audio konfrans texnologiyaları;
 - video və audio mühazirələr;
 - distant təhsil;
 - simulyasiyalar;

- kartoqrafik təsvir vasitələrinin tərtib edilməsi;
 - məhəldə ölçmə işləri və təsvir;
 - landşaft planlaşdırılması nümunələrinin hazırlanması;
 - və s.
- 4.5. Təhsildə nəzəriyyə və praktiki təlim arasında tarazlıq gözlənilməlidir. Əsas diqqət əmək bazarının dəyişən ehtiyaclarına uyğun olaraq praktiki bacarıqların gücləndirilməsinə yetirilməlidir.
- 4.6. Təhsil proqramı tələbələrin müstəqilliyini dəstəkləməli və ömürboyu təlim konsepsiyasını inkişaf etdirməlidir. Təhsil prosesinin sonunda tələbə hər hansı istiqamətdə müstəqil işləyə bilməli və təhsilini ömürboyu davam etdirməyi bacarmalıdır.

5. Qiymətləndirmə

- 5.1. Qiymətləndirmə elə təşkil olunmalıdır ki, tələbələrin gözlənilən təlim nəticələrini əldə etmələri səmərəli şəkildə ölçülə bilinsin. Bu, əldə olunan irəliləyişi monitoring etməyə, təhsil proqramlarının nəticələrinə hansı dərəcədə nail olunduğunu qiymətləndirməyə, eləcə də tələbələrlə fikir mübadiləsinə şərait yaratmağa və təhsil proqramlarının təkmilləşdirilməsi üçün ilkin şərtlərin formalaşdırılmasına yardım etməlidir.
- 5.2. Qiymətləndirmə üsulları müvafiq sənədlərdə (məsələn, fənn proqramında, sillabusda və s.) təsvir edilməli və hamı üçün açıq olmalıdır (məsələn, universitetin veb sahifəsində, proqramın broşurlarında və s.).
- 5.3. Qiymətləndirmə üsulları innovativ tədris təcrübələri nəzərə alınaraq davamlı şəkildə nəzərdən keçirilməli və təkmilləşdirilməlidir. Qiymətləndirmə üsullarının müntəzəm şəkildə yenilənməsi ali təhsil müəssisəsinin keyfiyyət təminatı sisteminin bir hissəsi olmalıdır.
- 5.4. Tədris prosesində fərqli qiymətləndirmə üsullarından istifadə edilməlidir. Bu üsullar tələbəyönümlü yanaşmanı və tələbələrin təlim prosesindəki fəal rol oynamasını təşviq etməlidir. İstifadə ediləcək qiymətləndirmə üsullarına nümunələr:
- yazılı tapşırıqlar;
 - bilik və bacarıqlara dair testlər, kompüter əsaslı testlər;
 - şifahi təqdimatlar;
 - sorğular;
 - açıq müzakirələr;
 - praktika hesabatları, sahə işləri hesabatları;
 - praktikada, laboratoriyada müşahidələrə əsasən bacarıqların qiymətləndirilməsi;
 - layihə işlərinə dair hesabatlar;
 - portfolionun qiymətləndirilməsi;
 - frontal sorğu;
 - qrup şəklində və özünü qiymətləndirmə;
 - və s.
 - kartoqrafik təsvir üsulların tətbiq edilməsi
 - GIS –dən istifadə
- 5.5. Təlim nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsində istifadə olunan üsullar aydın müəyyənləşdirilmiş meyarlara əsaslanmalıdır və təhsil müddətində tələbənin əldə etdiyi bilik, bacarıq və qabiliyyət səviyyəsini düzgün və etibarlı şəkildə müəyyən etməyə imkan

verməlidir. Təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi zamanı müəllimlər şəffaflıq, qərəzsizlik, qarşılıqlı hörmət və humanistlik prinsiplərini rəhbər tutmalıdırlar.

- 5.6. Tələbələrə müəllimlərlə/qiymətləndiricilərlə təhsillərinin bütün aspektlərini, o cümlədən qiymətləndirmə prosesini müzakirə etmək imkanı verilməlidir. Ali təhsil müəssisəsi qiymətləndirmə prosesi, yaxud qiymətlə bağlı apelyasiya prosedurlarını müəyyən etməlidir.
- 5.7. Akademik etika təhsil prosesində önəmli yer tutur. Tələbələrə akademik dürüstlüyə riayət etmək, plagiarizm problemini anlamaq öyrədilir. Onlar intellektual əməyin əqli mülkiyyət hüquqları barəsində məlumatlandırılmalıdırlar.

6. Proqramın və hər bir fənnin təlim nəticələri

- 6.1. Təhsil proqramının təlim nəticələri, eləcə də hər bir fənnin təlim nəticələrinin müəyyənləşdirilməsi və hər bir fənnin sillabusunun hazırlanması ali təhsil müəssisəsinin/akademik heyətin səlahiyyətindədir.
- 6.2. Təlim nəticələri hər bir ali təhsil müəssisəsi tərəfindən Əlavə 1-dəki formaya uyğun olaraq müəyyənləşdirilir. Təlim nəticələri matrisində (Əlavə 2) fənlərlə təlim nəticələri arasındakı əlaqə əks olunmalıdır.
- 6.3. Təhsil Proqramının cəmiyyətin və əmək bazarının dəyişən ehtiyaclarına cavab verən nəzəri və praktiki məzmunu təmin etməsi məqsədilə fənlərin sillabusları müntəzəm şəkildə yenilənməlidir.

7. İnfrastruktur və kadr potensialı

- 7.1. Təhsil Proqramının tədris, öyrənmə və qiymətləndirmə prosesi ali təhsil müəssisəsinin aşağıdakı infrastruktura malik olmasını zəruri edir:
- 7.2. Təhsil Proqramının tədris, öyrənmə və qiymətləndirmə prosesi ali təhsil müəssisəsinin aşağıdakı infrastruktura malik olmasını zəruri edir:
 - müvafiq təchizata malik mühazirə otaqlarına;
 - coğrafiyanın müxtəlif sahələri üzrə təlimlərin və tədqiqatın aparılması üçün cihaz, avadanlıq və aerokosmik şəkillərlə təchiz edilmiş tədris və tədqiqat laboratoriyalarına;
 - müasir proqram təminatı ilə təchiz edilmiş kompüter otaqlarına;
 - məşğələ və qrup işinin keçirilməsi üçün otaqlara;
- 7.3. Ali təhsil müəssisələrinin professor-müəllim heyəti, bir qayda olaraq, elmi dərəcəyə malik olur. Digər dövlət, yaxud özəl müəssisələrdən və/və ya digər müvafiq təşkilatlardan gələn şəxslər də tədrisə cəlb oluna bilərlər.

8. Təcrübə

- 8.1. Təcrübə tələbənin nəzəri biliklərinin praktikada tətbiqi, eləcə də peşə bacarıqlarının gücləndirilməsi baxımından önəmlidir.
- 8.2. Təcrübə təbiətdə, özəl şirkətdə, dövlət müəssisəsində, tədqiqat laboratoriyasında (eləcə də universitet, AMEA, özəl yerli, yaxud beynəlxalq təşkilat və şirkətlər və s.) təşkil oluna bilər.
- 8.3. Təcrübədən öncə ali təhsil müəssisəsi və təcrübə təşkil olunacaq şirkət/müəssisə/laboratoriya ilə müqavilə imzalanmalıdır. Eyni zamanda, tələbənin fərdi müraciəti əsasında onun ixtisasına uyğun digər şirkət/müəssisə/laboratoriyada, o

cümlədən xaricdə təcrübə keçməsinə icazə verilir. Müqavilədə şərtlər, tələbələrin hüquq və öhdəlikləri və digər zəruri təfərrüatlar əks olunur.

- 8.4 Təcrübənin qiymətləndirilməsi tələbənin keçdiyi təcrübə haqqında hazırladığı hesabatın komissiya qarşısında təqdimatı əsasında aparılır. Komissiya tələbənin təhsil aldığı fakültənin uyğun kafedralarının mütəxəssislərinin iştirakı ilə formalaşır.

9. Buraxılış işi

- 9.1. Təhsil Proqramı buraxılış işi ilə tamamlanır.
- 9.2. Buraxılış işi tələbənin müstəqil elmi-metodik araşdırması olmalıdır, məzmunun əsasını yeni fakt və ya bəlli müddələrin başqa elmi aspektdən ümumiləşdirilməsi, irəli sürülmüş müddələrin praktiki əhəmiyyətini sübuta yetirməlidir. Buraxılış işi fakültənin aparıcı professor-müəllim heyəti və məzunların potensial işəgötürən müəssisələrindən dəvət olunmuş aparıcı mütəxəssislərin iştirakı ilə təşkil olunmuş müvafiq komissiya qarşısında müdafiə olunmalıdır.

10. Məşğulluq və ömürboyu təhsil

- 10.1. Bu proqramın məzunları ixtisas dərəcəsinə uyğun özəl təşkilatlarda, şirkətlərdə, dövlət müəssisələrində, dərin coğrafi biliklərin tələb olunduğu elmi-tədqiqat institutlarında, laboratoriyalarında və mərkəzlərində, universitetlərdə, eləcə də innovasiya və digər ümumsəhəvi kompetensiyaların tələb olunduğu sahələrdə işləyə bilərlər.
- 10.2. Ali təhsil müəssisəsi Təhsil Proqramının məzunlarının məşğulluğuna dair müntəzəm sorğular keçirməli, eləcə də vakant iş yerlərinə dair məlumatları öz veb sahifəsində yerləşdirməlidir.
- 10.3. Bakalavr proqramının məzunları təhsillərini Coğrafiya, Coğrafiya müəllimliyi və digər müvafiq ixtisaslar üzrə Magistr proqramlarında davam etdirə bilərlər.
- 10.4. Təhsil müddətində əldə olunan bilik, bacarıq və yanaşmalar məzunların müstəqil şəkildə ömürboyu təhsil almaları üçün ilkin şərtlərdəndir.

Razılaşdırılmışdır:

Azərbaycan Respublikası Təhsil
Nazirliyinin Aparat rəhbərinin müavini,
Elm, ali və orta ixtisas təhsil şöbəsinin müdiri

Yaqub Piriye

"28" 07 2020-ci il

Təbiət ixtisasları qrupu üzrə Dövlət
Təhsil Proqramlarını hazırlayan
işçi qrupun sədri

Hüseyn Məmmədov

"27" iyul 2020-ci il

Təhsil Proqramı üzrə təlim nəticələri

Coğrafiya üzrə Təhsil Proqramının təlim nəticələri (PTN)

PTN 1 - İxtisas üzrə Azərbaycan və xarici dillərdə işgüzar və akademik kommunikasiya yaradır, məsələlərin həlli üçün əlavə məlumat resurslarını müəyyən edir, müvafiq məlumatı təhlil edir, ümumiləşdirir və təqdim edir, sahə və laboratoriya şəraitində aparılan tədqiqatlardan əldə edilmiş nəticələrin işlənilməsi və təqdim olunmasını həyata keçirir.
PTN 2 - Azərbaycan dövlətçiliyinin tarixi coğrafi baxımdan təhlil edir, hüquqi, siyasi, mədəni, ideoloji əsasları və müasir dünyadakı yeri və roluna dair sistemli və hərtərəfli bilikləri, dövlətimizin perspektiv inkişafını proqnozlaşdırma qabiliyyətlərini, beynəlxalq arenada Azərbaycan dövlətinin maraqlarını, qorumaq qabiliyyətini, Qarabağ həqiqətlərini dünyaya çatdırmaq imkanlarından istifadə edir.
PTN 3 - Azərbaycan Respublikası və dünyanın fərqli ərazilərinin təbii şərait və ehtiyatlarının potensialına dair fakt və məlumatlara dair informasiya təqdim edir onları qiymətləndirir, iqtisadi, siyasi, mədəni, ekoloji xarakterli layihələrinin həllinə kompleks coğrafi yanaşma bacarıqlarını təqdim edir
PTN 4 - Azərbaycan Respublikasının və dünyanın digər ərazilərinin fiziki- iqtisadi coğrafi, səciyyəsinə, demoqrafik göstəricilərin yarada biləcəyi dəyişikləri təhlil edir, müxtəlif probleblərin- iqtisadi, ekoloji, sosial və s problemlərin yaranmasına və onların həllinə dair proqnozlar verir,
PTN 5 - Təbii şərait və ehtiyatların öyrənilməsi və onların iqtisadi və sosial problemlərin həllində istifadə edilməsi, təbiətin mühafizəsi sahəsində beynəlxalq, respublika və yerli xarakterli layihələrin həyata keçirilməsində iştirak edir
PTN 6 - Coğrafi tədqiqatların aparılmasında, GIS –in müxtəlif istiqamətli layihələrin həllində tətbiq edilməsində, dövlət proqramlarının həyata keçirilməsində, sənaye və aqrar proqramların, elmi-tədqiqat işlərinin tərtib edilməsində çıxış edir
PTN 7 - Coğrafi məlumatları riyazi-statistik metodlar vasitəsi ilə təhlil edir, coğrafi informasiyaları ümumiləşdirir, məlumatları müasir kompyuter proqramları vasitəsi ilə tərtib edir və onları müəyyən təşkilatlarda rəqəmsal texnologiyaların vasitəsi ilə təqdim edir
PTN 8 - Yer kürəsində və Azərbaycan ərazisində baş coğrafi hadisə və prosesləri səbəb- nəticə əlaqələrinin baş verməsini fonunda izahını, ümumi coğrafi qanunauyğunluqlar ilə əlaqəli olduğunu, baş verən hadisə və proseslərin dünyanın və öz ölkəsinin iqtisadiyyatına təsirinə aid yazılarla kütləvi informasiya vasitələrində çıxış edir
PTN 9 - Yer planetində baş verən global katklizmlərin, neotektonik proseslərin nəticələrinin yaratdığı problemlərin aradan qaldırılması məqsədi ilə təbliğat aparır, əhalinin müxtəlif təbəqələrinin sağlamlığının qorunması işində iştirak edir.
PTN 10 - Bəşəriyyətin global problemlərinin – beynəlxalq sülhün qorunmasında, terror hadisələrinin pislənməsində, narkomaniya və cinayətkarlıq ilə mübarizədə aclıq və susuzluq problemlərinin, ərzaq təhlükəsizliyinin aradan qaldırılmasında , ekoloji problemlərin həll edilməsində, yaşıllaşdırma işlərinin həyata keçirilməsində, tullantıların təkrar istifadə edilməsində cəmiyyətin hər bir üzvünün fəal iştirakının vacibliyinə dair elmi-publisistik məqalələr ilə çıxış edir, sosial şəbəkələrdə təbliğ edir, ictimai fəaliyyət göstərir.
PTN 11 - Yaşadığı ərazidə innovasiya və sahibkarlığın inkişafına kömək edən fəaliyyətlərin gücləndirilməsi üçün stimullar yaradır, gənclərin karyerada və ictimai həyatda müvəffəqiyyətə yönəltmə sahəsində birgə fəaliyyət göstərir problemlərin təhlili, məqalələrin təhlili, komanda

araşdırması, komanda layihələri, müzakirə və debatlar, sahə gəzintisi və digər praktiki fəaliyyətlər əsasında fəaliyyət göstərir
PTN 12 - Dünyada baş verən təbii və antropogen fəaliyyətin xəstəliklərin coğrafiyasına suyun, iqlim amillərinin, bioaləmin təsirini təbliğ edir, dünyada və Azərbaycanda əhəlinin həyat tərzinin xüsusiyyətləri, adət ənənələri, mədəniyyət, incəsənət, maddi və mənəvi həyatın elementlərə dair çıxışlar edir, Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatında, poeziyasında coğrafi mədəniyyəti təbliğ edir

"Azərbaycan tarixi" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 - Azərbaycanın müasir dövlətçilik ənənələrinin yaranması, formalaşması və inkişafını bilir
FTN 2 - Azərbaycan dövlətçiliyi qədim və orta əsrlər dövründə və XV-XVIII əsrlərdə Azərbaycan xalqı tərəfindən Şərqdə böyük imperiyaların yaradılması haqqında bilikləri nümayiş etdirir
FTN 3 - Müasir Azərbaycan dövlətçiliyinin formalaşmasında siyasi, ideoloji, iqtisadi, mədəni amillərin rolunu təhlil və tədqiq etməyi bacarır
FTN 4 - XIX əsrin ilk onilliklərində Azərbaycan dövlətçiliyinin itirilməsi və onun siyasi, iqtisadi, sosial nəticələri, Azərbaycanda milli dövlətçilik uğrunda mübarizə, Azərbaycan xalq cumhuriyyətinin yaradılması-birinci respublika dövrü, ikinci Respublika, Azərbaycan dövlətçiliyi Sovet imperiyası dövründə, XX əsrin 80-ci illərin ikinci yarısında müstəqillik uğrunda mübarizənin başlanması və müstəqil dövlətçiliyin bərpasına dair biliklərə yiyələnib
FTN 5 - Müasir dünyada Azərbaycan dövlətinin yeri və rolunu sistemli təhlil etməyi bacarır
FTN 6 - Müstəqil dövlətçiliyin qorunması üçün təhlükəsiz beynəlxalq şəraitin yaradılması, dövlətimizin ərazi bütövlüyünün bərpası uğrunda mübarizə, Azərbaycanın Qafqazda lider dövlətə çevrilməsi haqqında biliklərə yiyələnib

"Azərbaycan dilində işgüzar və akademik kommunikasiya" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 - Azərbaycan dilinin tarixi, onun inkişafı və zənginləşdirilməsi yollarını bilir
FTN 2 - Tarixin müəyyən dövrlərində dilimizin düşmən qüvvələrinin təzyiqinə, təcavüzünə məruz qalmasını, lakin xalqımızın milli birliyi, milli qüruru sayəsində onun qorunmasına müvəffəq olmasını və bu işdə görkəmli sərkərdələrin, dövlət xadimlərinin xidmətlərini bilir
FTN 3 - Azərbaycan dilində ixtisas üzrə elmi məlumatları təhlil edir, şifahi və yazılı təqdimatlar hazırlayır
FTN 4 - Azərbaycan dilində akademik və işgüzar nəqliq bacarığını nümayiş etdirir
FTN 5 - Azərbaycan dilinin özünəməxsusluğunu qorumağı, tərcümə vasitəsilə başqa xalqların mədəni irsi ilə tanış olmağı, onlarla ünsiyyət qurmağı bacarır
FTN 6 - Azərbaycan dilinin təmizliyi uğrunda mübarizə aparmağı, dili yad ünsürlərdən qorumağı, onu yaşatmağı bacarır

"Xarici dildə işgüzar və akademik kommunikasiya" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 - İxtisası üzrə xarici dillərdən birində oxuduğu elmi məqalələri təhlil edir, onların xülasəsini hazırlayır
FTN 2 - Xarici dilin qrammatik, leksik, semantik strukturlarını analiz etməyi bacarır

FTN 3 - Beynəlxalq arenaya çıxaraq öz xalqının milli-mənəvi dəyərlərini, qazandığı nailiyyətləri başqalarına çatdırmağı bacarır
FTN 4 - Xarici dildə fikir və təcrübə mübadiləsini aparır, işgüzar kommunikasiya yaradır
FTN 5 - Xarici dil bacarığına malik olmaqla, komandada işləmək, şəxslərarası ünsiyyət səriştəliyini formalaşdırır
FTN 6 - İxtisası üzrə elmi məlumatları xarici dillərdən birində şifahi və yazılı təqdim edir

“Coğrafiyada riyazi metodlar” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 - Riyazi-statistik metodlar coğrafi informasiyaların miqdar göstəricilərinin və keyfiyyət göstəricilərinin ölçülməsini təmin edir
FTN 2 - Toplanan məlumatların müxtəlif proqramları vasitəsi ilə verilən məkan və zaman daxilində (sutkalıq, aylıq, illik, çoxillik, və əsrlik) ekstremal və riyazi-statistik (parametrik və qeyri-parametrik) göstəricilərini izah edir
FTN 3 - Məkan və zaman daxilində ekstremal və normal paylanma qanunlarını riyazi meyarlarla əsaslandırır
FTN 4 - Coğrafi əlaqələrin tiplərini və formalarını qrafiki modellərlə təsvir edir, coğrafi göstəricilərin məkanda paylanması qanunauyğunluqlarını müxtəlif qiymətli izoxətlərlə ifadə olunmasını nümayiş etdirir
FTN 5 - Coğrafi rayonların ayrılması üçün bircins komplekslərin ayrılması və onların müəyyən oxşar əlamətlərinə görə klaster qruplarını müəyyən edilməsini təqdim edir
FTN 6 - Coğrafi tədqiqatlara təbii kompleks komponentlərinin və iqtisadi komplekslərin obyektlərinin bir-birinə təsirini müəyyən etmək üçün riyazi-statistikanın faktorlu analiz metodundan istifadə etdiyini nümayiş etdirir

“Coğrafiyaya giriş” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 - Coğrafiya elminin predmetini, tədqiqat sahələrini, tədqiqat metodlarının mahiyyətini şərh edir
FTN 2 - Coğrafi kəşflərin, biliklərin, nəzəriyyələrin, kartoqrafik təsvirlərin cəmiyyətdəki, rolunu və onların əhəmiyyətini izah edir
FTN 3 - Coğrafiya elminin müasir və ənənəvi tədqiqat metodlarının mahiyyətini izah edir, aerokosmik, riyazi-statistik, modeləşdirmə, sistemli təhlil metodları ilə coğrafi hadisə və proseslərə tətbiq edir
FTN 4 - Coğrafiya elminin əsaslarını, onun müasir sahələrin, cəmiyyətdəki, ayrı-ayrı regionların təbii-resurs potensialının öyrənilməsində və mənimsənilməsindəki rolunu əsaslandırır
FTN 5 - Fiziki və iqtisadi coğrafiyanın müasir tədqiqat sahələrinin qarşılıqlı əlaqəsini sistemləşdirir
FTN 6 -Yeni coğrafi elm sahələrinin (tibbi coğrafiya, riyazi coğrafiya, insan coğrafiyası, ekoloji coğrafiya və s.) inkişafını, onların fizika, riyaziyyat, kimya, biologiya və s. elm sahələri ilə inteqrasiyasını qiymətləndirilir

“Fizika və astronomiya” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 - Fizika və Astronomiya fənninin predmetini və obyektlərini, aid olan termin və anlayışları şərh edir

FTN 2 - Müxtəlif qurğu və sistemlərdə baş verən fundamental fiziki qanunauyğunluqları izah edir
FTN 3 - Elm və texnikada, eləcə də xalq təsərrüfatının bir çox sahələrində müxtəlif fiziki qurğularında baş verən fiziki prosesləri; ümumi fizikanın əsaslarını təhlil edir
FTN 4 - Günəş sistemində baş verən qanunauyğunluqların fiziki mahiyyətini əsaslandırır
FTN 5 - Sadə astronomik müşahidələr aparır və hesablamalar edir
FTN 6 - Astronomik məsələləri fizikanın qanunlarından istifadə edərək həll edir; coğrafiya fənnində öyrəndiyi bir çox proseslərin astronomik və fiziki mahiyyəti ilə əlaqələndirir

“Coğrafi informasiya sistemlərinin əsasları” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 - Coğrafi İnformasiya Sistemi sahəsində əsas elmi biliklərlə, o cümlədən yer səthinin hər hansı bir hissəsinə aid informasiyanın emal edilməsinə dair termin və anlayışları şərh edir
FTN 2 - Coğrafi İnformasiya Sistemlərində idarə edilmə üsulları ilə, digər müasir tətbiqi sistemlərlə CİS-in qarşılıqlı əlaqəsi və məlumat mübadiləsinin mahiyyətini izah edir
FTN 3 - Coğrafi İnformasiya Sistemlərinin imkanları, bu imkanlar vasitəsilə coğrafi proseslərin geostatistik və zaman-məkan analizi eyni zamanda proqnozlaşdırılma sistemində tətbiqini nümayiş etdirir
FTN 4 - Coğrafi hesablama metodlarını, hidrostatistik analiz metodlarını, sinoptik təhlillərin mahiyyətini və yerüstü informasiyanın əldə olunması və emalını sistemləşdirir
FTN 5 - Kosmik şəkillər və məsafədən zondlama texnologiyaları ilə yerüstü səthdən alınmış informasiyalara əsasən verilənlər bazası yaratması, 3 ölçülü relyef modellərinin tərtib edir;
FTN 6 - CİS-də uzunluğu və sahələri, mailik göstəricilərini, ekspozisiya göstəricilərini təyin edir

“Fiziki coğrafiyanın əsasları” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 - Yer elmləri sistemində fiziki coğrafiyanın yerini, onun predmetini, sahələrini, tədqiqat metodlarını, əlaqəsini izah edir
FTN 2 - Fiziki coğrafi anlayışları, fiziki coğrafiya elmlər sistemində daxil olan elmlərin rolunu əsaslandırır
FTN 3 - Fiziki coğrafiyaya daxil olan geomorfologiyanın, landşaftşünaslığın, iqlimşünaslığın, hidrologiyanın, torpaq coğrafiyasının, biocoğrafiyanın əsaslarını və onların qarşılıqlı əlaqəsini ümumiləşdirir
FTN 4 - Dünyanın və onun ayrı-ayrı regionlarının müasir təbiətinin formalaşmasına təsir edən amilləri müqaisə edir
FTN 5 - Yerlərin forma və quruluşunun coğrafi xüsusiyyətlərini təhlil edir
FTN 6 - Təbii komplekslərin və ayrı-ayrı komponentlərinin zonal və azonal diferensiasiasındakı regional səthləri qiymətləndirir

“İnsan coğrafiyası” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 - Fənnin məzmununa daxil olan termin və anlayışların eləcə də sahələrin mahiyyətini izah edir
FTN 2 - Fənnin əsası təşkil edən elm sahələrinin inkişafında istifadə olunan tədqiqat metodlarını sistemləşdirir
FTN 3 - Tədqiq edilən sahələrin yaranması, əhəmiyyəti və onların inkişaf xüsusiyyətlərini təhlil edir
FTN 4 - Cəmiyyətin inkişafındakı coğrafi mühitin rolunu, onun dəyişməsinin inkişafa təsirini

əsaslandırır
FTN 5 - Təbii-coğrafi, iqtisadi -sosial mühitin potensialına dair proqnozlar verir
FTN 6 - İqtisadi inkişafın mürəkkəbliyini, müasir dövrdə dəyişməsinin əsas bazalarını qiymətləndirir

"Kartografiya" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 - Müxtəlif miqyaslı ümumcoğrafi və tematik xəritə və atlasların tərtib edilməsinin mahiyyətini şərh edir
FTN 2 - Xəritə və atlasların redaktə edilməsi, nəşrə hazırlanması və nəşr edilməsi texnologiyasını izah edir
FTN 3 - Kartografiya elmi baxımından obyekt və proseslərin təhlil edir
FTN 4 - Kartografiyanın tədqiqat üsulları və nəticələrini digər elm sahələrində tətbiq edir
FTN 5 - Kartografik tədqiqat üsullarından istifadə etməklə yerin məsafədən şəkillərinin çəkilməsin nümayiş etdirir
FTN 6 - Kosmik şəkillərin deşifrəlməsi və deşifrəlmə albomlarının tərtibi üsullarını təqdim edir

"Azərbaycanın fiziki coğrafiyası" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 - Azərbaycanın coğrafi mövqeyinin təbii şərait və geosiyasi baxımdan əlverişli olmasını izah edir
FTN 2 - Azərbaycanın təbii şəraitinin və təbii ehtiyatlarının sənayenin, kənd təsərrüfatının və turist-rekreasiya təsərrüfatında rolu qiymətləndirir.
FTN 3 - Azərbaycanın relyef və iqlim xüsusiyyətləri, aqroiqlim ehtiyatları, daxili sularını hərtərəfli şərh edir və onların istifadə problemləri əsaslandırır
FTN 4 - Azərbaycanın geoloji quruluşu ilə ərazidə yayılmış filiz, qeyri-filiz, yanacaq mənşəli faydalı qazıntılar və mineral suların yerləşməsi ilə əlaqələndirir;
FTN 5 - Azərbaycan ərazisində torpaqəmələgəlmə xüsusiyyətləri, düzənlik və dağ torpaqlarının morfogenetik xüsusiyyətləri, onların meliorasiyası və mühafizəsi problemlərinə dair proqnoz verir
FTN 6 - Azərbaycanın əsas bitki-ekoloji qrupları və onların şaquli qurşaqlıq üzrə yayılma xüsusiyyətlərini, Azərbaycan ərazisində yayılmış əsas landşaft tipləri, təbii və antropogen landşaft komplekslərinin yayılma xüsusiyyətlərini, Azərbaycanın təbii sərvətlərindən səmərəli istifadə olunması və təbiəti mühafizə, Azərbaycanın coğrafi mövqeyi və təbii sərhədlərini təhlil edir

"Azərbaycanın iqtisadi coğrafiyası" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 - Azərbaycanın geosiyasi mövqeyinin ölkənin iqtisadi inkişafına təsirini izah edir
FTN 2 - Təbii şərait və ehtiyatlardan coğrafi baxımdan istifadəyə dair təqdimatlar edir
FTN 3 - Təbii potensialın iqtisadi-coğrafi və təsərrüfat baxımından formalaşma xüsusiyyətlərini fərqləndirir
FTN 4 - Azərbaycanın iqtisadiyyatında Xəzər dənizinin əhəmiyyətinə dair layihələr təqdim edir
FTN 5 - İqtisadi-coğrafi regionların inkişafında dövlət proqramlarının tətbiq edilməsinin əhəmiyyətini əsaslandırır
FTN 6 - İqtisadiyyatın müxtəlif sahələrinin inkişafının əhəlinin həyat səviyyəsinin yüksəlməsindəki rolunu qiymətləndirir

“Landşaftşunaslığın əsasları” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 - Landşaft anlayışını, landşaftların formalaşmasını, inkişafını, struktur-funksional xüsusiyyətlərinin mahiyyətini şərh edir

FTN 2 - Landşaftların təbii və antropogen təsirlər nəticəsində dəyişməsinə, təbii bərpasını, dayanaqlığını, məkan və zaman daxilində üfüqi və şaquli diferensiasiyasını qiymətləndirir

FTN 3 - Landşaftların assimetriyasını, anomaliyalarını, proqnozlarını, transformasiyasını, mənimsənilməsinə dair layihələr tərtib edir

FTN 4 - Landşaftın tərkibini, strukturunu, onun komponentlərini, əlaqə formalarını və asılılığını əlaqələndirir

FTN 5 - Yer kürəsinin, onun ayrı-ayrı regionlarının və ölkəmizin müasir landşaftlarının, məkan-zaman daxilində diferensiasiyasını təhlil edir

FTN 6 - Landşaftların ekoloji problemlərini, ekoloji gərginlik yaradan amilləri aşkar edir, onların qorunması üçün zəruri təkliflər hazırlayır

“Təbiətdən istifadə və onun qorunması” fənni üzrə təlim nəticələri(FTN)

FTN 1 - Təbiətdən istifadənin nəzəri və praktiki məsələlərini sadalayır

FTN 2 - Təbii komponentlərin hər birinin vəziyyətini izah edir

FTN 3 - Landşaft, torpaq ehtiyatlarının coğrafi xüsusiyyətini təhlil edir

FTN 4 - Su hövzələrinin yayılmasının coğrafi qanunauyğunluğunu fərqləndirir

FTN 5 - Cəmiyyətin təbiətə təsirinin mərhələlərlə müqayisə edir

FTN 6 - Təbiətə təbii və insan fəaliyyətinin yaratdığı problemləri aydınlaşdırır və təbiətin qorunmasına dair təkliflər irəli və yarana biləcək problemlərin qarşısının alınması üçün təkliflər hazırlayır

“Regional fiziki coğrafiya” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 - Dünyanın və onun ayrı-ayrı regionlarının müasir təbii şəraitinin formalaşmasını və inkişaf tarixini izah edir

FTN 2 - Materiklərin və onların iri hissələrinin, vilayət və rayonlarının, relyefinin, geoloji strukturlarını, geoloji inkişafını, iqlim şəraitini, torpaq-bitki örtüyünü, və onların qanunauyğunluqlarını əsaslandırır

FTN 3 - Ayrı-ayrı fiziki-coğrafi regionlar üzrə təbii şəraitdən və resurslardan istifadə edilməsində mövcud olan regional fərqləri müqayisə edir

FTN 4 - Materiklərin təbiətində yaranan zonal və azonal diferensiasiya xüsusiyyətlərini və onların yayılmasındakı fərqləri sistemləşdirir

FTN 5 - Təbii landşaftları və onların transformasiya qanunauyğunluqlarını, onların tarixi inkişaf mərhələlərini və müasir vəziyyətini qiymətləndirir

FTN 6 - Materiklərin və onun ayrı-ayrı hissələrinin ekoloji şəraitini təhlil edir, ekoloji gərginliyin azaldılması üçün zəruri tövsiyələr hazırlayır

“Regional iqtisadi coğrafiya” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 - Regional coğrafiyanın ayrı-ayrı regionlarının müasir təbii şəraitinin formalaşma və inkişafının tarixi mərhələlərini, müasir vəziyyətini şərh edir

FTN 2 - Regionların inkişafında iqtisadi amillərin rolunu əsaslandırır

FTN 3 - Ərazinin təsərrüfat strukturunun formalaşması və tarixi xüsusiyyətlərini əlaqələndirir
FTN 4 - Regionların inkişafında ərazi istehsal sistemlərinin, istehsal və iqtisadi əlaqələri təhlil edilir
FTN 5 - Dünyanın müxtəlif region və ölkələrində təbii şəraitdən istifadə və iqtisadiyyatın inkişaf səviyyəsini qiymətləndirir
FTN 6 - Ölkə və regionlarda yaranan qlobal iqtisadi, demoqrafik. Sosial problemlər və onların həllinə dair təkliflər hazırlayır

“Geomorfologiya geologiyasının əsasları ilə” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 - Geomorfologiyanın əsas anlayışlarını, geoloji strukturları, geotektonik prosesləri, dağ əmələgəlmə mərhələlərini və orogenizləri, onların relyefyaradıcı rolunu izah edir
FTN 2 - Endogen proseslərin, morfostrukturların, iri relyef vahidlərinin, dağların, dağarası çökəkliklərin, yaylaların, düzənliklərin formalaşmasını müqayisə edir
FTN 3 - Ekzogen, ekzodinamik proseslərin, morfoslupturların, denudasion, erosion və akkumlyativ proseslərin relief yaradıcı rolu qiymətləndirir
FTN 4 - Relyefin təsərrüfat əhəmiyyəti, mənimsənilməsi, ekogeomorfoloji problemləri təhlil edir
FTN 5 - Relyefin təbii və antropogen dəyişməsinə və onda baş verən təzadları fərqləndirir
FTN 6 - Relyefdə baş verən təzadların ekoloji nəticələrini təhlil edir və mənfi təsirləri aradan qaldırmaq yollarına dair təkliflər verir

“Biocoğrafiya” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 - Biocoğrafi anlayış və terminlərin mahiyyətini şərh edir
FTN 2 - Canlı orqanizmlərin coğrafi yayılma qanunauyğunluğunu izah edir
FTN 3 - Canlıların yayılmasına təsir edən amilləri əlaqələndirir
FTN 4 - Müasir canlıların yayılmasında paleocoğrafi amilləri təhlil edir
FTN 5 - Yer kürəsinin müxtəlif regionlarında canlı aləmin paylanması coğrafi qanunauyğunluğunu əsaslandırır
FTN 6 - Quruda və dünya okeanında bioaləmin digər komponentlər ilə əlaqəsinə dair təqdimatlar nümayiş etdirir

“Hidrologiyanın əsasları” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 - Hidroloji proseslərin və hadisələrin fiziki mahiyyəti, quru sularının və su obyektlərinin hidroloji rejimlərinin formalaşmasının fiziki-coğrafi qanunauyğunluqlarını izah edir
FTN 2 - Təbii və antropogen şəraitdə səth sularının və yeraltı suların qarşılıqlı təsir proseslərini təhlil edir
FTN 3 - Materik sularının formalaşmasını, hidroqrafik şəbəkənin yaranmasının səbəblərini və qanunauyğunluqlarını əsaslandırır
FTN 4 - Su obyektlərinin növlərini, tiplərini, həmçinin yer səthində və onun təkində suyun formalaşmasını fərqləndirir
FTN 5 - Hidroloji rejim xüsusiyyətlərini, su mühitində baş verən fiziki hadisələri və prosesləri əlaqələndirir
FTN 6 - Su obyektlərinə olan təbii və antropogen təsirləri və onların yaratdığı problemlərə dair proqnozlar verir

"Meteorologiya və iqlimşünaslıq" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 - Meteoroloji anlayış və terminlərin əsas mahiyyətini şərh edir
FTN 2 - Yer kürəsinin müxtəlif regionlarında meteoroloji kəmiyyətləri izah edir
FTN 3 - Atmosfer hadisələrinin, həmçinin iqlim tiplərinin paylanması coğrafi qanunauyğunluğunu əsaslandırır
FTN 4 - Qlobal, regional və lokal iqlim üsurlərinin litosfer, hidrosfer, atmosfer və biosfer sistemində digər komponentlərlə əlaqəni təhlil edir
FTN 5 - İqlimə təbii və antropogen təsirlərin yaratdığı problemlərə dair proqnoz verir
FTN 6 - Müasir iqlim dəyişmələrinin yaratdığı proses və hadisələri dəyərləndirir

"Əhali coğrafiyası" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 - Əhali coğrafiyası və demoqrafiya elminə aid olan termin və anlayışları izah edir
FTN 2 - Əhali coğrafiyası və demoqrafiya elminin inkişafında tədqiqat metodlarının əhəmiyyətini əsaslandırır
FTN 3 - Əhalinin irqi, milli-etnik, dil, din tərkibinin müxtəlifliyinin səbəblərini təhlil edir
FTN 4 - Əhali artımının, və yerdəyişməsinin regionlar üzrə paylanmasında təbii mühit və iqtisadi amillərin rolunu qiymətləndirir
FTN 5 - Əhalinin məskunlaşmasının müasir vəziyyəti və yaranan problemlərin həlli yollarına dair proqnozlar verir
FTN 6 - Vahid məskunlaşma sistemini ictimai-tarixi və təbii şərait daxilində cəmiyyətin ərazi təşkili formalarını qiymətləndirir

"İqtisadi və sosial coğrafiyanın əsasları" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 - İqtisadi coğrafiyanın obyektini, tədqiqat üsullarını, anlayış və vasitələrini şərh edir
FTN 2 - Coğrafi obyektlərin yaranmasını və inkişaf mərhələlərini sadalayır
FTN 3 - Sosial coğrafi obyekt, tədqiqat üsullarını və sosial anlayışları təhlil edir
FTN 4 - İnsanın yaşayış səviyyəsinə təsir edən amilləri bir-biri ilə əlaqələndirir
FTN 5 - Əhalinin yaşayış tərzində və məskunlaşmasında baş verən dəyişiklikləri qiymətləndirir
FTN 6 - İnsanın məkanda iqtisadi fəaliyyətinin coğrafi mühitdən asılı olaraq dəyişməsinə və insan fəaliyyətinin mühitdə yaratdığı problemlərin həllinə dair proqnozlar verir

"Türk dünyasının coğrafiyası" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 - Fənnin tədris edilməsinin əhəmiyyətini və fənn üzrə anlayış və terminlərin mahiyyətini izah edir
FTN 2 - Türk dünyasının qədim və müasir sərhədlərini kartografik təsvirini verir
FTN 3 - Türk dünyasının sivilizasiyalar arasındakı mövqeyinin Avrasiya və dünyada sülhün qorunması üçün vacibliyini əsaslandırır
FTN 4 - Türk xalqlarının geomədəni, tarixi, coğrafi, siyasi mədəniyyət baxımından təhlil edir
FTN 5 - Türk xalqlarının iqtisadi, siyasi, mədəni gücünün potensialına dair proqnozlar verir
FTN 6 - Ayrı-ayrı türk ölkələrinin fiziki-iqtisadi coğrafi səciyyəsinə verir, türk dünyasının ərazisində qaynar nöqtələrin yaranmasını və onların həll olunmasına dair təkliflər irəli sürür

“Qafqazın coğrafiyası” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 - Qafqazın oroqrafiyası, relyefi, geoloji quruluşu, geoloji inkişaf tarixi, təbii resursları, iqlimi, müasir landşaftları şərh edilir

FTN 2 - Qafqazın təbii şəraitinin və onun ayrı-ayrı üsurlərinin şaquli diferensiasiya qanunauyğunluqlarını izah edir

FTN 3 - Qafqazın təbii resursların mənimsənilməsi, təbii landşaftların transformasiyası, ekoloji problemləri və onların həlli yollarına dair proqnoz verir

FTN 4 - Qafqazın iqtisadi və siyasi coğrafi mövqeyini qiymətləndirir

FTN 5 - Qafqaz regionuna daxil olan respublikalarda əhəlinin məskunlaşmasının müxtəlifliyini müqayisə edir

FTN 6 - Qafqaz regionunun təsərrüfatlarının strukturu, iqtisadi əlaqələrin coğrafiyası və ekoloji vəziyyətə dair təkliflər irəli sürür

“Tibbi coğrafiya” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 - Fənnin məzmununa daxil olan termin və anlayışların eləcə də sahələrin mahiyyətini izah edir

FTN 2 - Ekzogen və endogen xəstəliklərin proses və hadisələrlə əlaqəsini müəyyən edir

FTN 3 - Dünyada baş verən təbii və antropogen fəaliyyətin xəstəliklərin coğrafiyasına təsirini təhlil edir

FTN 4 - Suyun təsiri ilə yayılan xəstəliklərin coğrafi yayılma xüsusiyyətini aydınlaşdırır

FTN 5 - İqlim amilləri ilə yayılan xəstəliklərin coğrafiyasını müəyyən edir

FTN 6 - Dünyada yayılan xəstəlikləri yaradan səbəblər

“Mədəniyyət coğrafiyası” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 - Müxtəlif tipli və səviyyəli geomədəni sistemlərin mahiyyətini izah edir

FTN 2 - Mədəniyyət, geomədəni sistem, sivilizasiyaların müxtəlifliyini əsaslandırır

FTN 3 - Dünyada və Azərbaycanda əhəlinin həyat tərzinin xüsusiyyətləri, adət-ənənələr, mədəniyyət, incəsənət, maddi və mənəvi həyatın elementlərini müqayisə edir

FTN 4 - Maddi, mənəvi, coğrafi, siyasi mədəniyyətin mahiyyətini təhlil edir

FTN 5 - Təbii, mədəni-tarixi, incəsənət abidələrinin yayılmasını kartoqrafik təsvir edir, istifadə olunmasına dair proqnozlar verir

FTN 6 - Dünya və Azərbaycan ədəbiyyatında coğrafiyanın təcəssümünə dair nümunələr tədqim edir

“İnformatika” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 - Fənin mahiyyəti və coğrafiya fakültəsində tədrisinin məqsəd və vəzifələri izah olunur

FTN 2 - İnformasiya anlayışı, xassələri, ölçü vahidləri, kompüterin arxitekturası, periferiya qurğuları və s. say sistemləri, alqoritmlər şərh edilir

FTN 3 - FK-in proqram təminatı- sistem, tətbiqi, instrumental proqramlar, Əməliyyatlar sistemi- Windows, onun əlavələri təhlili edilir

FTN 4 - MS-Office paketi tədris olunur

FTN 5 - İnternet qlobal şəbəkəsi, Lokal şəbəkələr, LKŞ- topologiyası, OSI modeli və s. barədə məlumatlar verilir

FTN 6 - Arxiv proqramları, antivirus proqramları, ətraflı izahlar verilir

"Mülki müdafiə" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 - Mülki müdafiənin əsasları, qüvvə və vasitələrini bilir
FTN 2 - Fövqəladə hallar və onların xarakteristikalarını bilir
FTN 3 - Fövqəladə hallarda əhəlinin mühafizəsi, əhəlinin mülki müdafiə üzrə maarifləndirilməsi haqqında biliklərə yiyələnir
FTN 4 - Fərdi və kollektiv mühafizə vasitələrindən istifadə etməyi bacarır
FTN 5 - Fövqəladə hallarda sənaye obyektlərinin işinin dayanıqlığının əsaslarını və qiymətləndirilməsini bacarır
FTN 6 - Fövqəladə halların nəticələrinin aradan qaldırılması yollarının təşkili və həyata keçirilməsi haqqında biliyə malik olur

Fənlərin və Təhsil Proqramının təlim nəticələrinin matrisi

Blokun adı	Fənlərin adı	PTN 1	PTN 2	PTN 3	PTN 4	PTN 5	PTN 6	PTN 7	PTN 8	PTN 9	PTN 10	PTN 11	PTN 12
Ümumi fənlər	Azərbaycan tarixi		x										
	Azərbaycan dilində işgüzar və akademik kommunikasiya	x											
	Xarici dildə işgüzar və akademik kommunikasiya	x											
	Seçmə fənlər	x	x										
İxtisas fənləri	Coğrafiyada riyazi metodlar				x		x				x		
	Coğrafiyaya giriş	x	x	x				x			x		
	Fizika və astronomiya					x					x		
	Coğrafi informasiya sistemlərinin əsasları			x	x	x					x		
	Fiziki coğrafiyanın əsasları	x	x	x		x			x		x		x
	İnsan coğrafiyası	x	x	x		x			x		x		x
	Kartoqrafiya				x						x		
	Azərbaycanın fiziki coğrafiyası	x	x			x					x	x	x
	Azərbaycanın iqtisadi coğrafiyası	x	x	x	x	x		x		x	x	x	x
	Landşaftşünaslığın əsasları						x		x		x	x	x
	Təbiətdən istifadə və onun qorunması	x		x			x				x	x	x
	Regional fiziki coğrafiya	x	x	x			x				x		
	Regional iqtisadi coğrafiya	x	x		x						x	x	
	Geomorfologiya geologiyanın əsasları ilə	x				x	x		x	x			
	Biocoğrafiya	x	x					x			x		
	Hidrologiyanın əsasları				x		x	x			x		
	Meteorologiya və iqlimşünaslıq				x	x		x			x		
	Əhali coğrafiyası	x	x	x		x					x	x	x
	İqtisadi və sosial coğrafiyanın əsasları	x	x	x			x				x	x	x
	Türk dünyasının coğrafiyası	x		x			x				x	x	x
	Qafqazın coğrafiyası	x		x							x	x	x
	Tibbi coğrafiya			x	x			x	x		x	x	
	Mədəniyyət coğrafiyası	x	x	x				x			x	x	x
	Mülki müdafiə	x	x				x	x					
	İnformatika			x	x	x			x				